

Kas julge hundi rind on rasvane? Kampade initsiatsiooniriitused

Triin Lees, 11.04.2018

Ma ei saa lubada, et minu julgus siseneda kampade initsiatsiooniriitustesse päädib priske rasvapütiga, sest kampadest ja eriti poistekampadest on räägitud omajagu, aga mina igatahes lähen nüüd sinna tunni ümber veelkord noolima. Eesmärk on üles leida initsiatsiooniriituste koorekiht, vaadata kas neid toiminguid ja tegelasi saadab mõni nihestatus ning milline on tänapäeva julguse koostis. Lastekirjanduses on läbi aegade taolisi kambakatseid nimetatud **julgusproovideks**. Kõneldakse veel **siirde- ja üleminekuriitustest**, kuigi ega keegi lasteaia lõpupäeva või keskkooli lõpukirjandit päris riitusena võta, need on pigem ühiskondliku elu normatiivsed arenguetapid. Pealkirjas tahtsin just rõhutada initsiatsiooniriitust, sest selle sõna taga peitub palju tõsisem elukatsumus, kui lihtsalt tee pealt eest veeretatud proovikivi. See ei tähenda, et lastekirjanduse julgusproovid kuidagi lahjad oleksid, aga julgus kipub tänapäeva maailmas end ilmutama alles viimases hädas.

Uuemas lastekirjanduses on julgusproovidele initsiatsiooniriituse mõiste all tähelepanu pööranud **Reeli Reinaus**, kirjanik seletab lühidalt mõiste tähendust ja laseb oma raamatutes tegelastel riitusi läbida. Positiivne, et lastele tutvustatakse julgusproovi kõrval ka initsiatsiooniriituse mõistet, kõlab see mitmeid kordi keerukamalt ja ähvardavamalt. Teisalt ei huvita kedagi selle sõna sügavam sisu, milleks on **ühest olemisseisundist teise siirdumise pühalik rituaal**. Initsiatsiooniriituse läbinu võetakse vastu täiskasvanute hulka või mõnda ühiskondlikku sootsiumi, tähistamaks uut ajajärku elus. Initsiatsiooniriitus jaguneb kolmeks etapiks: sümboolne surm ehk eraldumine vanast; ülemineku periood; sümboolne sünn ehk ühinemine uuega.

Initsiatsiooniriitused on olulised ja tähenduslikud loodusrahvastel ja peamiselt suunatud poistele mehepõlve sisenemiseks. Erinevates kultuurides võivad need olla üsna äärmuslikud, valurikkad kehaliselt ja piinarikkad vaimselt. Initsiatsioon kui rituaal on kollektiivne, omade traditsioonide ja kommetega, see nõuab ettevalmistust, pühendumist, julgust. Lääne kultuuris on aja jooksul säärased riitused kadunud või teisenenud pseudorituaalideks. Pühalik sisu on asendunud sotsiaalsete kommetega, mis ei oma maagilist või müstilist mõju ega väge. Ristimise ja leeritamise asemel on siirderiitustena tähistatavad lasteaia lõpupäev, esimene koolipäev, rebaseks löömine, küpsuskirjand (Kõivupuu 2012). Sõjaväge kirjeldatakse kui poisist mehe kasvatajat, kuigi sealseid kasvatusmeetodeid on hinnatud ka väära mehelikkuse arendajaiks. Mehe psühholoogia tekkeks on vaja poisikese sümboolset surma, poistel tuleb vägivallast, teiste alandamisest ja mõnitamisest välja kasvada, initsiatsiooniriituste puudumine loob paratamatu pinnase poisikeste ühiskonnale. (Moore,

Gillette 2000: 25) Mõnes kultuuris läbivad riitusi ka tüdrukud, tihti on nende initsiatsioon seotud menstruatsiooni algusega, mis tähistab tüdrukust naiseks muutumist. Menstruatsioon võib olla tabu, seotud ebapuhtuse ja tüdruku eraldamisega, aga kuupuhastus võib olla ka pidustus ja õnnistus. Tõlkekirjanduses on ilmunud Stephen Kingi „Carrie”, kus tüdruku algav menstruatsioon toob kaasa piinlikkustunde ja koolikaaslaste alanduse. Kodumaises lastekirjanduses menstruatsioon ilukirjanduses on üldse üks suur tühimik, kuigi seekaudu võiks noorte tütarlaste pingeid maandada.

Kampadesse pääsemine tõestamiste kaudu on lastekirjanduses suuresti poiste pärusmaa, tüdrukute kambad eriliste riistustega ei esine. Populaarsetesse suletud ringidesse pääsemise tingimus tüdrukutel on äge rietus. Isegi trükkides google otsingusse *tüdrukute riitused*, küsib internet üle, ega ma ei mõelnud *tüdrukute riitused*? Moodsad ja kallid hilbud on olulised olemasoleva kamba jaoks, aga enamasti kambaga liitujad ise riitust nii tähtsaks ei pea. Võib-olla siit tulebki poiste ja tüdrukute suur erinevus. Kui poiste jaoks on kambas olek oluline, siis tüdrukud, kes on pääsenud kampa, ei saa ise üldse aru, miks nad sinna kuuluvad. Nad ei leia kambaliidritega midagi ühist ning hästi nagu ei tahaksi kambas olla, aga nii on turvalisem ja aegajalt tore ka. Reeli Reinausi tüdrukuteraamat „Roosad inglid” kõneleb pealtnäha ilu- ja kuulsusejanulistest piigadest, kes võtavad kampa riitumisstiili muutnud Mari. Roosalembesed sädistajad omavad tegelikkuses väga sisukat kambareeglistikku ning tihedaid harjutuspäevi, kus oma hirmudega silmitsi seismine annab korraliku julgusproovi mõõdu välja.

Mircea Eliade on kirjutanud, et paljudes kultuurides algab poiste sisseõnnistamine vanematest lahkumise ja haavade tekitamisega. Haav võib olla marrastus, nõgeste kõrvetus, hamba väljalöömine vms, välditakse tarbetut valu, sest haava valuaistingu eesmärk on palju sügavama tähendusega. Poisil tuleb mõista haava olemust, jõuda arusaamisele, et igasuguseid haavu põhjustame ainult ise ning lõpuks tuleb välja nuputada, mida haavadega peale hakata. (viidatud Bly 2002: 36-37) Lääne ühiskond taunib haavu, ÜRO laste õiguste konventsiooni järgi on igasugused vägivaldsed ja alandavad initsiatsiooniriitused täiskasvanute või eakaaslaste poolt lastele keelatud. Sümbolised haavad on kultuuri ja kirjanduse osa, lastekirjanduses omab haav väga suurt kaalu. Kõigepealt läheb raamatu tegelane üksi uitama, võib-olla isegi vanemate poolt keelatud territooriumile. Seal kogemata komistamine, marraskile kukkumine, väike kriimustus on alati pöördedpunktid, millegi uue algused, haavaga leppimine on ühtlasi enda suureks tunnistamine. Näiteks Siiri Laidla teoses „Armas hunt” on haav seiklustele ukse avaja. Vladimir Beekmani „Raua-Roobertis” kolab Timm keelatud vanaraualaos, komistab ja määrab end ära, lisaks tõmbab üks ulakas vedru põlvikust niidi välja. Omamoodi on ka see haava sümbol ja vanemate korralikele ettekirjutustele selja keeramine, õigel poisil peavadki riided määndunud ja augulised olema.

Varasemas ühiskonnas elasid erinevad põlvkonnad koos ning vanema ja noorema generatsiooni igapäevane suhtlus valmistas täiskasvanuks saamist ette. Jagati kogemusi, pärandati tarkusi ja kollektiivseid pärimusi. Praeguses ühiskonnas on indiviidi ja kollektiivi suhted nõrgad, traditsioonilised väärtused hääbunud või muutunud. Vanemate kõrvalt jälgimine ja õppimine avas tee meheks või naiseks olemise maailma. (Bly 2002: 23) Sellisest arhailisest kogukondlikust elust pajatab näiteks Lehte Hainsalu „Lemmiko, vanema poeg”. Muinasaja noorte kasvamine oli vooderatud ja põimitud täiskasvanute argieluga, teoses tähistab 15-aastaseks saamine lapsepõlve lõppu. Seda tähtpäeva oodati, selleks valmistuti, suurimad kaasnenud muutused olid poistel lapsehame asemel vägevate taskutega pükste saamine ning tüdrukutel kinnitati noatupp vööle ja kaelakee külge nõelakoda. Kuigi järjest enam pöördutakse juurte juurde tagasi, siis tihe põlvkondlik lävimine on ikka kadunud. Puuduvad initsiatsiooniriituste pädevad läbiviijad, juhendajad. Raamatulapsed ei tea tihtilugu millega nende isadki tegelevad. Isad teevad tööd, väga palju tööd, istuvad kaua kontoris, aga mida neilt õppida on?

Lääne ühiskonna üks oluline initsiatsiooniriitus on seotud hariduse omandamisega. Mida rohkem haridust, seda parem võimalus integreeruda ühiskonda. Lasteraamatutes on hariduse omandamine riitusena oluline enamasti nõidade, võlurite, haldjate, inglite, rüütlite puhul, kelle jaoks vastava kooli lõpetamine tähendab täieõiguslikuks nõiaaks, haldjaks, rüütliks jne pühendamist, vastavasse kogukonda kuulumist ning fikseeritud eesmärgi suunas tegutsemist (olgu paariks näiteks Kristiina Kassi „Nõianeiu Nöbinina” või Henno Kõo „Väike rüütel Rikardo”). Tänapäeva noortel aga avaneb peale kooli väga laialdane valikute ja võimaluste maailm, ühegi koolieksami sooritamine ei paku edaspidiseks kindlat teekonda. Reeli Reinausi "Tavalistes hambahaldjates" sooritavad kaks metshaldja võsukest initsiatsiooniriitust, mille edukal läbimisel saavad neist täieõiguslikud metshaldjad. Üks ülesanne on süüdata lõke ilma tikkudeta, noored haldjad on kõike proovinud ja ebaõnnestumisest üsna kurvad. Kui võlukepiestega hambahaldjate kamp pakub neile abi, siis riituse läbijad keelduvad, sest isegi kui keegi ei saaks teada, teavad nad ise, et põrusid. Väike võlurisoovitus kulub siiski haldjatele marjaks ära ning lõke saadakse omal jõul põlema. Siit loost selgub samuti, et üleloomulikel tegelastel on kutseksam au asi, sellega kaasneb midagi palju väärtuslikumat kui paberil tunnistus. Millises lasteraamatus üldse oodatakse rõõmuga eksameid? Oodatakse pigem suvevaheaega.

Tükk aega oli eestlastel üldtunnustatud täiskasvanuks saamise rituaal ristimine ja seejärel leeritamine, viimane tähendas, et tuli olla kursis religiooniga. Ristimine on püha toiming, millega võetakse inimene vastu kiriku kogudusse, alates 1960-ndatest religioossete rituaalide populaarsus vähenes. (Vahtre 2000: 155) Elavnesid noorsooliikumised ja laagritegevused, millega kaasnes

universaalne tähendus sõnale ristimine. See hakkas tähistama igasuguseid nimeandmisi, aga ka sotsiaalseid siirderiitusi nagu rebaste ristimine koolides. (Kõivupuu 2012: 226) **Ilmar Tomuski "Vend Johanneses"** on ristimise temaatika kohta hea näide. Sõber Priit räägib Johannesele, et ta ristiti ära ning tema ristinimi on nüüd Pavarotti. Johannes vaatab Priitu austusega ning kodus pärib isa käest ristimise ja ristinime saamise kohta. Kui isa püüab mõista, kas lapsel peale uue nime saamise ka mõni mõistlikum põhjus ristimisest huvituda on, siis nagu muuseas arvab Johannes, et ega enda ristida laskmine ju tükki küljest ära ei võta. Esmalt tekib küsimus, et kas isa jaoks oli säärane põhjendus mõistlik? Johannese ristimine saabki teoks, poiss annab lakoonilise nõusoleku ristimisega alustada, pastor kastab Johannese vee all ning lausub: „Nüüd oled sa täiesti uus inimene”. Johannes ei mõista tseremoonia tähtsust, ristimise sisu ega pastori lausete mõtet, rääkimata pühendumisest või pühadusest. Palju olulisem on järgnev pidu koogi ja kringliga. Järgmisel päeval teatab Johannes sõbrale oma ristimisest basseinis, mille peale sõber Priit räägib oma ristimise loo telgis, poistekoori laagris. „Vanema rühma poisid ajasid mind kell pool kolm öösel üles ja määrisid hambapastaga üleni kokku. Siis kästi mul juua poolteist liitrit maksapasteedi, hapukoore ja tomatimahla segu ning joosta paljalt kolm korda tagurpidi ümber telgi. Siis nimetati mind Pavarottiks ja oligi kõik.” Kui Priit saavutas ristimisega kampa kuuluvuse, siis Johannese ümber ei tekkinud mingit kampa ega ka individuaalselt kogetud pühalikku atmosfääri. Ilmselt pole Tomuski eesmärk olnud religioosset ristimist kuidagi kehvema soorituse näidata, vaid just vastupidi, viidata asjaolule, et üks äge 14-aastane poiss võib muuhulgas olla ka ristitud.

Lastekirjanduse julgusproove on erisuguseid, vähesed raamatud rõhutavad seda spetsiaalselt. Enamus initsiatsioonide on suunatud individuaalsele muutumisele, endas kangelase leidmisele, sisemisele arengule, muutustele. Nüüdisajal, kus individuaalsus ja üksiklapsed on nii tavapärased, tundub isegi sõpruse loomine kellegagi tõeline julgustükk. Spetsiaalselt kampade initsiatsiooniriituste ringi tõmbab veel koomale fakt, et paljuski on kampade loomine laste ühine otsus ja ettevõtmine ning kamba nimi, reeglid ja muu sümboolika mõeldakse koos välja. Või on kamp juba teoses olemas ning asub agaralt mõnd uustulnukat pommitama ja ähvardama, aga vennastumise eesmärk on segane või puudub. Taolistes kiusamisaktides võiks olla materjali, mida initsiatsiooniriituse valguses analüüsida, aga seda pigem varasemas lastekirjanduses. Nüüdiskirjanduses on sääraseid juhtumid seotud enamasti koolivägivallaga. Varasema näitena Elar Kuusi raamat „Verevennad”, Narva-Jõesuu 4. klassi saabub uus poiss, kes kohe vanade olijate poolt ümber piiratakse, hernehirmutiseks narritakse, tema najale luud ja roop asetatakse. Säärane n-õ poiste puntratants kestab poisi pikali kukkumiseni, siis tuleb uustulnukal otsustada, kas ta maadleb põhiliikmega või mitte, piisab ühest toust, et ülejäänud poisid tunnustaks teda kui oma. Tegelikult

võib seda ahistavat piiramisrõngast analüüsida kui rituaalpraktikat, kus ringi keskele lükatud uustulnuk tehakse sümbolsest hernehirmutiseks. Poisid tema ümber pole pahatahtlikud, vaid sissepühitsemise läbiviijad, kelle ülesanne on uustulnukat mõjutada ning ahvatleda rituaalsele surmale ja taassünnile. Kui hernehirmutis otsustab surra ja verevend sündida, siis pole ümberkaudsetel rohkem põhjust narrida. Hiljem koos luuakse ühine kamp „Verevennad”, kelle eesmärgiks on vabadus ning soov pallimänguga jõudu saavutada.

Kui peamiselt on kampade eesmärk võidelda vaenlasega, olgu selleks siis füüsiline vastasleer või mõni vaimne ideoloogia, siis tähtis on ka kambavaimu tugevdamine. Ühtsust toetab koos ehitamine, sõjaks valmistumine või looduses hakkama saamine. Nõukogude lastekirjanduse kambad aga harrastasid kambavaimu tugevdamiseks kõikvõimalikke tuleproove, tulemused ei ohustanud küll kambast välja heitmist, aga oma staatuse tõstmiseks nii enda kui teiste silmis olid need pingutamist väärt. Eno Raua „Roostevabas mõõgas” kutsus indiaanlaste pealik Must Surm kamba südaööl surnuaeda, sest vaenlase vastu võideldes tuleb vapper olla ja surnuaias on vaprust hea harjutada. Julgusproovi, käia rootsi sõjamehe haul, läbib kolmest kohaletulnust kaks, pealiku jaoks näitab see, keda võib tõeliselt austada ja usaldada. Teine harjutajate kamp on näiteks Jaan Rannapi tegelane Salu Juhan oma kamraadidega. Nende visaduse prooviks oli öö läbi voodis selili lamada, kätt üleval hoida ja seinale koputada. Samuti tugevdasid Verevennad sportlikku kambavaimu üle põõsaste hüppamise ja kápuli võidujooksuga.

Kampasid on alati aidanud tugevdada sport. Varased poisteraamatud ja kampade rivaalitseemised on tihti seotud jalgpalli või mõne muu spordialaga. Uuemast kirjandusest toon näite Mika Keräneni raamatust „Armando”. Koolis uustulnuk poiss tahab koolikaaslastega jalgpalli mängida, aga kampa teda ei võeta. Kui lõpuks avaneb väike lootuskiir platsile pääseda palli kõksimiste kaudu, siis suure hurraaga kuulutatud kõksimiste arv tundub poistele nii suurustav ja ebausutav, et Armando ei saa isegi oma oskusi näidata. Kuna Armandol on suur jalgpallihuvi, siis ei jää tal muud üle, kui mängus pall suurematelt ära võtta ja nii ennast tõestada. Julge hundi rind on rasvane, Armando pääseb kampa ja võistlustele. Nõukogude lastel on kambavaim palju olulisem, kampa tahetakse kuuluda, oma julgust tahetakse proovile panna ja liikmeks olekut osatakse hinnata. Ivar Soopani raamatus „Kõik poisid ei saa suureks” poisid lausa ootavad iga-aastaseid Kelleri kamba katseid. Läbida tuleb kõrgusproov, viltu kukkunud kuusetüvel ohtlikku ronimist saadavad alt teiste narritavad märkused, seega on korruga tegu nii füüsilise kui psühholoogilise tuleprooviga. Hiljuti räägiti meedias laste uuest mõõduvõtust joosta viimasel hetkel sõitva auto eest läbi. Säärase hulljulguse on esitanud Holger Pukk loos „Sulev kasvatab julgust”, muidugi lõppeb katse autolt löögi saamisega ning tõeline julgustükk on hoopis hiljem oma vigu mõista ning tunnistada.

Uuema lastekirjanduse julgusproovide asendamatu osa on kavalus, tihtipeale korvab see julguse puudumise. **Reeli Reinausi „Aguliurka lastes”** piiravad agulilapsed uustulnuka Karli ümber ja viivad ülekuulamisele, kuna kamp ei mõju ühtselt ja tugevalt, siis on Karlis hirmu asemel pigem huvi. Samuti teab poiss, et parim kaitse on rünnak ja kui sul jõud üle ei käi, siis tuleb vaimselt vastane nurka suruda. Karli trump on raha, ta hirmutab oma rikka isaga, kes võib osta kõik piirkonna majad ning mõnel poisil tuleks seega kuuse alla kolida. Agulipoisid on üsna jahmunud, aga ka neil on oma psühholoogiline mõjutusvahend – hirmujutud piirkonna veidrikest ja legendidest, agulis ellujäämiseks on vaja kampa kuuluda ja kampa pääseb kana vargusega. Karl otsustab esialgu üksi hakkama saada, aga hirmujutud on oma töö teinud ning pole midagi parata, kambas olemiseks tuleb läbida initsiatsiooniriitus. Karl jõuab üsna edukalt kanani, võib öelda, et ta laseb peremehel lausa end juhatada kanaaiani, aga kana varastada ta ei suuda, sest ei taha heatahtliku mehe usaldust kuritarvitada. Olgu öeldud, et hiljem kambas olles ei ole igasugused laenamised või varastamised üldse mingid mõtlemiskohad või siis vanemate usaldust julgetakse lihtsamini kuritarvitada. Karl ei ole rumal poiss, tal tuleb suurepärase mõtte ning tagasi poiste juurde saabub ta grillkanaga. Näljased poisid võtavad Karli tunnustavalt kampa. Kas antud näites on julge hundi rind rasvane? Tundub, et kui sul on rasvane rahakott, siis julgust ei peagi olema. Kui sul on lisaks veel kavalus, siis pole üldse probleemi. Nagu tänapäeval kombeks öelda, siis poliitiliselt on kõik korrektne, Karl õigustab oma tegu sellega, et alguses ei lepitud kokku, kas kana peab elus või surnud olema. **Kas siinkohal on initsiatsiooniriitus üldse läbitud või on kampa kuulumine ostetud nagu ostetakse koolidiplomeid ja autojuhilube?** Koolis ei õnnestunud Karlil matemaatikaõpetaja käest hinnet osta ning samuti ebaõnnestus klassiõe ära ostmine ülesannete lahendamiseks. Kas naised on targemad kui mehed ja ei lase rahal end mõjutada? Karli näide illustreerib ühiskonna hetkeseisu, kus esiteks pole initsiatsiooniriituse teadlikke läbiviijaid, teiseks pole riitus ise kummalegi osapoolle sügava tähendusega, kolmandaks ei rõhu au südametunnistust. Kui algselt Karl siiski plaanis kana varastada ja hiljem tagasi viia, siis see kõik osutus tema jaoks keeruliseks. Paralleelina võib tuua Holger Puki raamatu „Rein ja Riina”, kus Rein satub väljapressijate kampa ning talt nõutakse julgusprooviks võõra mootorratta teise kohta lükkamist. Pika kaalumise järel otsustab Rein proovi läbida, ta lükkab mootorratta nurgani ja siis endisele kohale tagasi. Poliitiliselt korrekte ja südametunnistusel ka kergem.

Hugo Vaher kirjeldab raamatus „**Jõesaare poisid**” 3. klassi linnapoisi Kristoferi suvevaheaega maal tädipoja Valdeku juures. Ühel ööl saabub lõpuks ometi hetk, kus ta kohtub Valdeku kambaga. Uued poisid uisapäisa uustulnukat ei usalda ja enne kamba saladuste usaldamist tuleb Kristoferil katse läbida. Ülesandeks saab vastaskamba pealikult Oskarilt midagi varastada.

Kristoferile tundub ülesanne võimatu ning ebaõiglane, üldse mingisuguseks keskendumiseks vajab ta ilmtingimata kartulikrõpse. Valdek aitab natuke sugulast ja kui alguses tundub, et Kristofer ei hammusta läbi ühestki antud vihjest, siis lõpuks taibates tekib nagu natuke julgustki. Kristofer varastab Oskari koduõuest pesunööri nokamütsi ning omal initsiatiivil krabab kaasa ka poisi aluspüksid. Särgi alla peidetud noosiga jääb ta vahele Oskari emale, kes arvab hoopis, et tegemist on poja sõbraga ning veab Kristoferi tuppa pannkooke sööma. Lõpuks õnnestub poisil naasta kamba juurde, kus ta tunnustavalt kampa võetakse ja aluspükste toomisega tõstab ta oma mainet veelgi.

Üsna märkimisväärne fakt, mis tänapäeva kirjanduses neid poiste julgusproove ühendab, on ema. Sissepühitsemisriituste eelduseks on alati olnud tähtis järsk emast lahti ütlemine, ema ja poja sümbolise salasideme läbilõikamine (Bly 2002: 25). Eelmise sajandi lastel oli see lihtne, telefonide puudumine tähendas seda, et ema ei saanud õigel hetkel kuidagi end ilmutada, kontrollida ja koju kamandada. Uemas kirjanduses on üsna läbivalt märgata, et ema helistab alati õigel ajal, just siis, kui laps on sisenemas mõnda ohtlikku paika või pingelisse sündmustikku. Parim emast eraldumise viis on telefonile mitte vastata, see välja lülitada või veel parem, kui aku justkui ettemääratult tühjaks saab. **Tänased kolm näidet: Tomuski ristimislugu, Reinausi kanavargus ja Vaheri aluspükste vargus on seotud kõik emadega, poisid võtavad ema kaasa oma initsiatsiooniriitusele.** Johannese ristimine on perekondlik sündmus, tutvustava eeltöö on teinud isa, ema on hoolitsenud koogi ja kringli eest. Hetkel kui pastor ja Johannes basseini sulpsavad, lainetab ja pritsib vett nii laias kaares, et ema püüab kiivalt toidulauda kaitsta. Johannes märkab oma ristimishetkel ema. Reinausi Karl ütleb kambaliikmetele: „Aga kuna ta sunnik siputas ja kraapis mind pool teed, siis ma käisin kodust läbi ja lasin emal ta ära grillida.” Karl kaasab otseselt ema initsiatsiooniriituse edukasse sooritusse. Huvitav, kes Karli versioonis kana maha koksas? Vaheri Kristofer on Oskari emast justkui lummatud ja täiesti jõuetu ning nõutu ema pannkookidest keelduma. **Kolmes julgusproovis on emakuju koos toiduga või siis ema kui toitja roll poiste jaoks oluline, nad ei ütle elu tähtsal hetkel emast lahti. Poiss vajab meest, et psüühiliselt emast eralduda.** Kõigis kolmes teoses on perekonnas isa olemas, aga kui neid jälgida, siis Tomuski isakuju on natuke naiivne ja üsna spontaanselt rahakotti kergendav kuju; Karli isa on rikkur ja ainus soovitus pojale on vastu lüüa kui lüüakse; Kristoferi isa on teoses ainult viivuks mainitud, põhiliselt ajab asju ema.

Üldjuhul on nüüd tänapäeva poistega nii, et kuigi nad tahaksid hirmsasti kambajõmmid olla, aga kui selleks mõni julgusproov läbida tuleb, siis **julge pealehakkamise asemel virisetakse ja hädaldatakse esmalt tükk aega ja kui muud tõesti üle ei jää, eks siis tuleb see katse läbida.** Entusiasm, põnevus ja sellega kaasnev südame värisemine jõuavad kohale siis, kui tekib lootus

julgusproovi õnnestumisest. Kambas vennastudes hakkab kasvama ka julgus. Siit võib teha järelduse, et kampade seikluslikud initsiatsiooniriitused oleksid ikkagi asjakohased, sest sellele järgnev kollektiivne tunnetus ja vendlus pakub võimalust olla üks kõige eest ja kõik ühe eest. Kui kokkuvõttes küsida, kas julge hundi rind on ikka rasvane, siis vastan, et eks ta ikka on, oleneb lihtsalt, kui rammusa suutäiega keegi harjunud on. **Hulljulgus on asendunud geniaalsusega**, ega seegi pole kehv variant, sest tänased lapsed oskavad meisterlikult leida uusi lahendusi, kuidas lõpptulemuseni jõuda. **Füüsiline osavus on asendunud näppamiosavusega**, aga eks mehed on alati vajanud tõestamiseks midagi omada. Initsiatsiooniriitustes, nende vajalikkuses või mittevajalikkuses võib nihestatust nüüd igaüks näha seal kus tahab, kui üldse tahab. **Kas ainult viriseda või julgeda ka muutuda ja muuta**, selles on minu meelest küsimus.

Lõpetuseks, eks tuleb igal lastekirjanikul samuti läbida initsiatsiooniriitus, katse läbimiseks tuleb kirjutada hea raamat, lugemiskogemuse kaudu otsustavad lapsed, kas kirjanik võetakse kampa või mitte. Ja kui võetakse, siis saab kirjanikust väärt sõber alatiseks.

Täna kuulamast!

Kasutatud kirjandus:

- Beekman, Vladimir 1972. Raua-Roobert – Eesti Raamat
- Bly, Robert 2002. Ürgmees – Huma
- Eliade, Mircea – viidatud raamatu kaudu Robert Bly 2002. Ürgmees – Huma
- Hainsalu, Lehte 2005. Lemmiko, vanema poeg – Maalehe Raamat
- Kass, Kristiina 2010. Nõianei Nöbinina – Tänapäev
- Keränen, Mika 2015. Armando - Keropää
- King, Stephen 2013. Carrie – Skymarket
- Kuus, Elar 1986. Verevennad – Eesti raamat
- Kõivupuu, Marju 2012. Siirdeühiskonna siirderiitused. - Nullindate kultuur II. - TÜ Kirjastus, lk 213-246
- Käo, Henno 2004. Väike rüütel Rikardo – Tänapäev
- Laidla, Siiri 2008. Armas hunt – Eesti Keele Sihtasutus
- Moore, Robert, Douglas Gillette 2000. Kuningas, sõjamees, maag, armastaja. - Huma
- Pukk, Holger 1955. Salga au – Eesti Riiklik Kirjastus
- Pukk, Holger 1978. Rein ja Riina – Eesti Raamat
- Rannap, Jaan 1964. Salu Juhan ja ta sõbrad – Eesti Riiklik Kirjastus
- Raud, Eno 1990. Roostevaba mõõk – Eesti Raamat
- Reinaus, Reeli 2011. Tavalised hambahaldjad – Tänapäev
- Reinaus, Reeli 2012. Aguliurka lapsed – Tänapäev
- Reinaus, Reeli 2014. Roosad inglid – Tänapäev
- Soopan, Ivar 2008. Kõik poisid ei saa suureks – Eesti Päevleht
- Tomusk, Ilmar 2009. Vend Johannes – Tänapäev
- Vaher, Hugo 2016. Jõesaare poisid – Tänapäev
- Vahre, Lauri 2000. Eesti kultuuri ajalugu – Virgela